

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput V. Axioma simplex.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

CAPUT V.

Axioma simplex.

i. SECUNDUM species Axioma est simplex, vel compositum. Illud dicitur *categoricum*: Hoc *hypotheticum*.

[Philippo dicitur propositio categorica & hypothetica.]

2. Simplex est, quod verbi vinculo continetur. ut, *Homo est animal*. Ignoravit. *Deus creavit mundum*. *Iustus virtutibus praeeditus est*.

Simplex dicitur, quia simplicissima hinc duorum saltem argumentorum sit compositio sive dispositio ad unam & simplicem sententiam efficiendam.

Per *verbum* intellige non Grammaticum, sed logicum, non ore saltem prolata vocem, sed mentem etiam conceptam. *Est enim hic aliud nihil quam res a verbo significatur, & vis sive potestas verbi Symbolo indicatur.*

Verbi vinculo continetur, cujus antecedens & consequens verbi alicujus vi connectuntur.

[Aristotelicis propositio Categorica est, quae constans ex subjecto & praedicato absolute & simpliciter aliquid affirmat vel negat. Categorica dicitur Syncretice à praedicato, hoc enim κατηγορεῖται praedicatur de subjecto.] Eius sunt hi CANONES.

I. Axioma simplex omni genere modorum grammaticè enunciari potest: in iis tamen *indicativa enuntiatio* excellit.

[Idè Philippo Categorica propositio est unica, simplex, indicativa oratio, quae perspicua asseveratione unum quiddam affirmat vel negat. ut, *Sol est major luna*: *Luna non est major*. De orationibus verò imperativis, deprecativis, interrogativis, &c. vid. sup. c. i.]

II. In axioma simplici duo tantum argumenta, alterum in subjecto, alterum in prædicato, per vinculum verbi disponuntur. ut, *Homo est rationalis.*

III. Eadem verò non semper separatim & explicitè enunciantur, sed vinculum nonnunquam toti prædicato includitur: ut, *Petrus ambulat: Ignis urit: nonnunquam plura Syncategoremata vel subjecto, vel prædicato adijciuntur. ut, Deus pater Domini nostri Jesu Christi sit benedictus in secula. Sol qui est planetarum medius cursu & lamine suo diei effector est.*

[Hoc ut plenius declaretur distinctio propositionum respectu verbi Est qua ab Aristot. de inter. l. 2. c. 10. traditur, attendenda. 1. Propositio de E s t primo adjacentè est, in quâ verbum est apponitur prædicato propositionis; ut, *Est animal: Est Poëta.* 2. Propositio de E s t secundo adjacentè est, in quâ verbum E s t solitariè apponitur subjecto propositionis. ut, *Homo est. Homerus est, id est, existit.* 3. Propositio de E s t tertio adjacentè est, in quâ subjectum & prædicatum per verbum E s t copulantur. ut, *Homerus est Poëta. Homo est animal.* Hæc (Est tertii adjecti) annumerantur etiam illæ propositiones, in quibus verbum prædicatur de nomine. ut, *Homo currit; Socrates docet.* In quibus particulam Est implicitè contineri volunt, cum resolvi possint ita: *Homo est currens. Socrates est docens.* At non satis accuratè: Cum verbi vis, quâ actio currendi, docendi significatur (non substantivum Est) pro vinculo agnoscenda sit.]

IV. Axioma simplex affirmatur & negatur, verbo affirmato & negato (sive sit primi, sive secundi & tertii adjecti.) ut, *Est Poëta. Non est Poëta. Petrus est. Petrus non est. Lupus ululatur.*

lat. *Lupus non ululat. Fortes creantur fortibus.*
Fortes non creantur fortibus.

V. Simplici axioma omnia argumen-
 cum suis correlatis enunciari possunt: id
 hoc modo, ut consentanea enuncientur
 firmando, dissentanea negando. ut, in co-
 sentaneis. *Deus fecit mundum. Homo factus est ex terra.*
Deus est misericors. Anima est sapiens. In dissentanea
*Lapis non est panis. Filius non est pater. Virtus non est
 tium. Pauper non est dives.* In comparatis. *Deus optimus
 est iustissimus. Hector non fuit par Achilli.* In ortis. *Deus
 est divinus. Homo est humanus. Homo est ex humo sumptus.*
Homo est animal rationale. In testimonio *Quasi si-
 ia omnis gloria hominis Esaias inquit.*

[Excipe plenas comparationes & distributiones. Illae
 quia constant duabus partibus propositione & redditione
 rum singula singula axiomata constituunt, simplici pro-
 positione disponi nequeunt. De distributionibus disputantur
 de Dounam hoc loco.]

Hæc de Simplici: sequitur Compositum.

CAPUT VI.

I. **C**ompositum axioma est, quo
 vinculo conjunctionis contine-
 tur. Dicitur aliàs Hypotheticum
 conditionale.

Compositum dicitur, quia ex duobus vel pluribus
 simplicibus vi conjunctionis componitur, & in car-
 cillum resolvi potest.

[Sic dictum κατ' ἐξοχήν Synecdoch. quia in
 axiomata composita conditionale est excellentissimum & sig-
 natissimum. Græci vocant axioma Syntheton. ut, Si Christus
 resurrexit, & nos resurgemus. Hic duo sunt axiomata sim-
 plicia, unum in antecedente, (Christus resurrexit) alterum